

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE GIDA BANKACILIĞI UYGULAMASI

Doğan DURNA¹

Öz

Birleşmiş Milletler (BM) Gıda ve Tarım Örgütü'ne göre; dünyada yetersiz beslenen kişilerin sayısı 2014 yılından bugüne üç yıl üst üste artarak 2017 yılında 821 milyon kişiye ulaşmıştır (FAO, 2018). Öte yandan, Dünyada artan bu açlığın yanında ciddi bir gıda israfı vardır. Her yıl üretilen gıdaların yaklaşık üçte biri israf edilmektedir. İlk olarak 1960'ların sonunda Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) ortaya çıkan, gıda bankacılığı, son kullanma tarihine yaklaşmış, üretim fazlası olan gıda maddeleri, giysi ve yakacak gibi ürünleri bedelsiz olarak ihtiyacı olan kişilere ulaştıran bir bağış sistemidir. Gıda israfını önlemek için günümüzde yaygın olarak pek çok ülkede uygulanmaktadır. Bu çalışmada, ABD'de gıda bankacılığı sisteminin işleyişi ele alınmıştır. Bu kapsamda, Kansas Eyaletinin Douglas ilinde faaliyet gösteren bir gıda bankasının işleyişi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Gıda Bankacılığı, ABD, Bağış ve Yardım, Sosyal Politika*

¹ AB Uzmanı, Hukukçu, Tarım ve Orman Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, E-posta: ddurna79@gmail.com. ORCID: 0000-0002-1839-0401.

Bu çalışmada ileri sürülen görüşler yazarın kişisel görüşleri olup yazarın çalıştığı kurum açısından bir bağlayıcılık ifade etmez.

D, Durna (2020). Amerika Birleşik Devletleri'nde Gıda Bankacılığı Uygulaması. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 20(47), 339-354. DOI: 10.21560/spcd.vi.528597

FOOD BANKING PRACTICE IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Abstract

According to the United Nations (UN) Food and Agriculture Organization; The number of undernourished people in the world has increased for three years in a row since 2014 and reached 821 million in 2017 (FAO, 2018). On the other hand, there is a serious waste of food in addition to the increasing hunger in the world. About a third of the food produced each year is wasted. Food banking is a donation system that first emerged in the United States of America (USA) at the end of the 1960s, which is delivers food, near its expiration date or surplus, clothing and fuel, to those who needed free of charge. It is widely applied in many countries to prevent food waste today. This study discussed the functioning of the food banking system in the USA. In this context, this paper analyses a food bank which is operating in the State of Kansas Douglas County.

Keywords: *Food Banking, The USA, Donations and Charity, Social Policy*

ABD'DE GIDA BANKACILIĞI

Giriş

Birleşmiş Milletler (BM) Gıda ve Tarım Örgütü'ne göre; dünyada yetersiz beslenen kişilerin sayısı 2014 yılından bugüne üç yıl üst üste artarak 2017 yılında 821 milyon kişiye ulaşmıştır (FAO, 2018). Dünyada artan bu açlığın yanında ciddi bir gıda israfı vardır. Her yıl üretilen gıdaların yaklaşık üçte biri israf edilmektedir. Bu durum, her yıl 1,3 milyar ton gıdanın israf edildiği anlamına gelmektedir ki bu kayıp ve israfların ekonomiye maliyeti gelişmiş ülkelerde 680 milyar Amerikan Doları, gelişmekte olan ülkelerde ise 310 milyar Amerikan dolarıdır. Her yıl Avrupa ve Kuzey Amerika'da kişi başına, 95 ila 115 kg gıda israf edilirken, sahra altı Afrika ile Güney ve Güneydoğu Asya'da 6 ile 11 kg gıda israf edilmektedir (FAO, 2019). Bu durum, doğal kaynaklarda bozulmaya ve küresel ısınmaya katkıda bulunmaktadır.

Yeterli gıdaya erişimde yaşanan bu sorunları çözmek için gerek uluslararası kuruluşlar gerekse devletler düzeyinde çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Bu kapsamda gıda bankaları, hem kendi yerellerinde gıda israfının ve kayıplarının önlenmesine, hem de, gıda güvensizliğinin azaltılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu katkı, hem sosyal politika uygulaması olarak refahı topluma yayma amacına hizmet etmekte, hem de işletmelerin sosyal politikalara dâhil olmasını sağlamaktadır.

Gıda bankacılığı kavramı ilk olarak ABD'de 1960'lı yılların sonunda ortaya çıkmış ve buradan dünyaya yayılmıştır. Bu çalışmada, gıda bankacılığı kavramı ve uygulamaları ABD'nin, Kansas Eyaleti Douglas İli Lawrence şehrinde faaliyet gösteren bir gıda bankası özelinde incelenmiştir.

1. Gıda Bankacılığı Kavramı ve Kapsamı

Gıda bankacılığı kavramı, ilk olarak 1960'ların sonunda ABD'nin Arizona Eyaletinin Phoenix şehrinde emekli bir iş adamı olan John Van Hengel'in fakirlere yardım amacıyla yaptığı çalışmalarla başlamıştır. Hengel, fakirlere yemek dağıtan yerel bir mutfakta gönüllü olarak çalışırken, bir annenin marketlerin çöplerinde ezilmiş ve paketi yırtılmış gıdaları topladığını gördü. Daha sonra bu kişinin gıdaların atılmayıp banka gibi bir yerde saklanması

önerisinden etkilenererek çalıştığı yere bağış olarak gelen fazla yiyecekleri saklayabilecek bir depo kiralamış ve ilk gıda bankacılığı uygulamasını başlatmıştır (Yetkiner, 2004, s.61; Feeding America, 2019a).

Genel olarak gıda bankacılığı; satıcı veya hizmet sunanların elinde bulunan, ancak son kullanım tarihinin yaklaşması, paketleme hatası, üretim, ihracat veya sosyal politika aracı olarak dernek ve vakıflarda gıda bankacılığı ihtiyaç fazlası gibi nedenlerle, bu firmalar açısından değerini kaybeden ve çöpe gitme ihtimali bulunan malların ihtiyaç sahibi olanlara ulaştırılmasını amaçlayan bir sistem olarak tanımlanmaktadır (Döndü, 2008, s.8).

Türkiye’de gıda bankacılığının kavram ve kapsam olarak ilk defa 27.05.2004 tarihli ve 5179 sayılı “Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun”da düzenlendiği görülmektedir. 5179 sayılı Kanun’un tanımlar başlıklı 3.maddesinde gıda bankası; *“Bağışlanan veya üretim fazlası sağlığa uygun her türlü gıdayı tedarik eden, uygun şartlarda depolayan ve bu ürünleri doğrudan veya değişik yardım kuruluşları vasıtasıyla fakirlere ve doğal afetlerden etkilenenlere ulaştıran ve kar amacı gütmeyen dernek ve vakıfların oluşturduğu organizasyonlar”* olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2004).

Gıda bankacılığı sisteminde, ekonomik açıdan durumu iyi olmayan vatandaşlar ile ellerinde çeşitli nedenlerle piyasaya sürülemeyen veya pazarlanması verimli olmayan ihtiyaç fazlası gıda maddeleri bulunan üretici, lokanta, market, otel vb. gerçek ve tüzel kişiler arasında köprü oluşturularak, bir yandan israfın önlenmesi, diğer taraftan sosyal adaletin sağlanması amaçlanmaktadır. Gıda bankacılığı ile gıda yardımının yanı sıra ihtiyaç sahibi, bakıma muhtaç, sokakta kalmış kimsesizler, işsiz veya yeterli geliri olmayan ailelere, her türlü doğal afete maruz kalmış kimselere yardım etmek amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, yardıma muhtaç kişileri topluma kazandırmaya yönelik her türlü eğitimi sunmak, ihtiyaç duyulan her türlü maddi yardımı sağlamak, psikolojik ve manevi yönden projeler yürütmek ve bu yönde gerekli yardımı sağlamak amacıyla faaliyetlerde bulunulur (Sürmen ve Aygün, 2009, s.193-194).

2. Sosyal Politika Disiplininde Gıda Bankacılığının Yeri

Sosyal politika; içtimaî siyaset ve(ya) refah politikası olarak da bilinen sosyal siyaset, devlete bağlı değişik sosyal kurum ve kuruluşların mevcut sosyal düzen içinde farklı sosyal grupların birlikte sosyal barış içinde yaşamalarını sağlamaya ve sosyo-ekonomik dengesizliklerin giderilmesine yönelik tedbir ve politikaların bütünüdür. Sosyal siyaset, sosyo-ekonomik yönden mağdur durumda olan sosyal grupların durumlarını iyileştirmek ve sistemli bir mağduriyetin (yeniden) ortaya çıkmasını önlemek için uygun politikalar geliştirmektedir. Sosyal siyaset, toplumda ortaya çıkan muhtelif sosyal sorunları ortadan kaldırmayı ve sosyal refahı temin etmeyi, artırmayı ve âdil bir şekilde yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. Genel gayesi, değişik sosyal kesimlerin yaşama şartlarını iyileştirmek ve hayat kalitesini yükseltmektir. Çalışma hayatının yanında sosyal hayatın hemen bütün karelerine yönelik düzenleyici ve iyileştirici politikalarıyla sosyal siyaset, iktisadî faaliyetlerin bazı sosyal kesimlerde doğurduğu maddî olumsuzlukları ve sosyal adaletsizlikleri de gidermeyi hedef alan bir disiplindir (Seyyar, 2011, s.6). Devletin sosyal politika uygulamaları devletin mali kaynakları ile sınırlıdır. Nitekim 1982 Anayasasının 65'inci maddesinde de; *“Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir”* bu husus ifade edilmiştir. Devletin mali kaynak yetersizliği nedeniyle tam olarak yerine getiremediği sosyal politika uygulamaları ise, kar amacı gütmeyen bir takım kuruluşlara özel bazı haklar sağlayarak kamu yararı kapsamındaki öncelikli faaliyetlerini teşvik etmesiyle aşılmaya çalışılmaktadır. Başka bir ifadeyle devlet sosyal politika sürecinin maliyetlerini dolaylı yollardan paylaşmaktadır. Genellikle dernek ve vakıflar aracılığı ile yürütülen gıda bankacılığı uygulaması tam da böyle bir sosyal politika sürecini ifade etmektedir (Özdemir ve Dura, 2010, s.56).

3. ABD’de Gıda Bankacılığı Uygulaması

Dünyada ilk gıda bankası St. Mary Gıda Bankası İş birliği adı altında Arizona'nın Phoneix şehrinde John van Hengel tarafından 1967 yılında kurulmuştur. Sosyoloji Profesörü Janet Poppendieck'e göre, 1960'lı yılların ortalarına kadar açlık, Amerika'da genel olarak çözülmüş bir problem olarak

görülyordu (Poppendieck, 1999). Pek çok eyalet federal gıda fazlasının ücretsiz dağıtımından vazgeçerek bugünkü gıda çeklerine benzer bir uygulama getirmişti. Bu sayede ihtiyaç sahipleri, o dönem gıda fazlası olan herhangi bir ürünü seçmeye zorlanmadan istedikleri gıdaları alma imkânına kavuşmuştu. Öte yandan bu gıda çekleri için az bir ücret talep edilmesine rağmen bazı kişiler bu miktarları dahi karşılayamıyordu. Bu da açlığın derinleşmesine neden oluyordu (Poppendieck,1999). Amerikan toplumunun açlığı yeniden keşfetmesine yanıtı, kuruluşları Büyük Depresyon ve öncesine giden “Soup Kitchens” ve benzeri gıda yardımı yapan sivil toplum kuruluşlardan yardım almak olmuştur. 1965 yılında John van Hengel, aşevinde gönüllülük yaptığı sırada marketlerin, paketleri hasar görmüş veya son kullanma tarihi yaklaşan ürünleri çöpe attıklarını öğrendi. Bundan sonra aşevi için bu ürünleri toplamaya başladı. Zamanla bu şekilde gelen gıda sayısının artmasıyla bu ürünleri toplayacak merkezi bir kuruluş kurma fikri oluştu. Daha sonra “her arz kendi talebini yaratır” düşüncesiyle ilk gıda bankasını St. Mary Kilisesinin katkısıyla kuruldu.

Daha ilk yılında bu gıda bankası, ihtiyaç sahiplerine 124 bin ton gıda dağıtımını gerçekleştirmiştir. Bu uygulamanın başarısı üzerine, 1977 yılının sonuna gelindiğinde Amerika’da faaliyet gösteren gıda bankası sayısı artarak 18’e ulaşmıştır. Gıda bankalarının sayısının artmasıyla John van Hengel, 1979 yılında “İkinci Hasat” adında ulusal bir gıda bankası ağı kurmuştur. Daha sonra 2008 yılında bu kuruluş ismini değiştirerek, “Amerika’yı Beslemek” adını almıştır (Feeding America, 2019).

1980’lerin başlarında Ronald Reagan yönetimin federal yardımları azaltmasıyla gıda bankacılığı alanında çalışan kuruluşların sayısı hızla artmıştır. 2002 yılında yapılan bir araştırmaya göre, ABD’de faaliyet gösteren gıda bankalarının %90’ından fazlası 1981 yılından sonra kurulmuştur (Hunger in The USA, 2019).

ABD’de 1970’ler ve 1980’ler süresince kurulan gıda bankaları, gıdanın gelip çıktığı bir işletme olarak endüstriyel tarım sisteminin en tepesinde, acil hallerde, esas olarak işsizlik ve fakirlik gibi durumları hafifletmek amacıyla ihtiyati gıda sağlayan kuruluşlardı. Bağışlanan gıdalar, daha çok büyük perakendecilerin ihtiyaç fazlası ürünlerinden geliyordu. Gıda bankalarının

başarısı, temin ettikleri gıdanın miktarı ve hizmet verdikleri kişilerin sayısı ile ölçülüyordu. Bununla beraber 2008'den bu yana ABD'deki pek çok gıda bankası, kronik açlık, obezite ve diyabet problemi olan kişilerin sayısının artması ve ABD'deki gelir adaletsizliğinin kötüleşmesi nedeni ile hizmetlerine yönelik beklenmedik bir taleple karşı karşıya kalmıştır (Flegal ve diğerleri, 2012,s.496; Weil,2012). Bu nedenle gıda bankaları, buradan yararlanmak isteyen pek çok kişinin uzun vadede aylık gıda sıkıntısını gidermek için ek bir desteği haline gelmiştir (Amerikanın Sesi, 2016).

ABD'de gıda bankaları, genel olarak yerelde faaliyet gösteren ve önemli ölçüde gönüllülerce yürütülen organizasyonlardır. Pek çoğu, dini temelli organizasyonlarla ilişkilidir. Büyük ölçekli bazı gıda bankaları müstakil bir organizasyon yapısına sahiptir. Öte yandan daha küçük gıda bankaları, kiliselerin veya diğer sivil toplum organizasyonlarının içinde yer almaktadır. Gıda bankalarının dağıtılan gıdalar çoğunlukla yerel kaynaklardan ve bağışlardan gelmektedir. Bununla beraber, Amerikan Tarım Bakanlığı, Acil Gıda Destek Programı kapsamında bu kurumlara destek sağlamaktadır. Gıda temin eden bu kurumlara, 2017 bütçe yılı içerisinde bu program kapsamında 321.000 ton gıda temin edilmiştir (USDA ERS 2019a).

2001 yılında ABD'de toplam hane halkının %2,8'i gıda bankacılığından yararlanırken, 2014 yılında bu oran neredeyse iki katına çıkarak %5,5 olmuştur. Gıda bankalarının kullanımında meydana gelen bu artış, 2007-2009 Büyük Resesyona eşlik eden artan gıda güvensizliği ile çakışmıştır. Gıda güvensizliği yaşayan haneler, kaynak yetersizliği nedeniyle yıl içerisinde belirli bir zaman diliminde hane halkı mensuplarına yeterli gıda sağlamak zorluk yaşamışlardır. Bu nedenle gıda güvensizliği yaşayan haneler, gıda güvensizliklerini hafifletmek ve bu durumla mücadele etmek amacıyla gıda bankalarına başvurmuşlardır (USDA ERS, 2019a).

ABD Tarım Bakanlığı Ekonomik Araştırmalar Bölümü tarafından yapılan bir çalışmaya göre; 2017 yılı içerisinde Amerika nüfusunun %11.8'i gıda güvensizliği tehdidi altındadır. Bu durum, ABD nüfusunun %11.8'inin "yeterli gıdaya erişiminin sınırlı ya da belirsiz" olması anlamına gelmektedir. Aynı araştırmaya göre ABD nüfusunun %4.5'inde ise gıda güvenliği çok düşük seviyededir (USDA ERS, 2019b). Öte yandan, ABD'de ciddi bir

gıda israfı mevcuttur. Amerika'yı Beslemek isimli sivil toplum kuruluşu tarafından yapılan bir çalışmaya göre; ABD'de her yıl 218 milyar ABD Doları değerinde gıda israf edilmektedir. Bu israfın, %16'sı çiftliklerde, %40'ı gıda satıcılarında, %2'si üreticilerde ve %43'ü evlerde gerçekleşmektedir (Feeding America, 2019b). Yine bir diğer çalışmaya göre, ABD'de arz edilen gıdaların yaklaşık %30 ila %40'ı israf edilmektedir (Gunders, 2012, s.4). İsrاف edilen bu gıdaların %95'i çöpe gitmektedir. Bu gıdalar, şehirlerin katı atıklarının %21'ini oluşturmaktadır. Yalnızca 2014 yılında ABD'de 38 milyon ton gıda israf edilmiştir. Bununla beraber bu miktarın yalnızca %5'i kompost haline getirilebilmiştir. Diğer taraftan bozulan gıda atıkları metan üretmektedir ki, bu gaz sera etkisine neden olarak küresel ısınmaya katkıda bulunmaktadır. ABD'de gıda israfının %15 oranında azaltılması halinde, 25 Milyon Amerikalının gıda güvenliğinin sağlanabileceği tahmin edilmektedir (HSPH, 2019).

Gıda bankacılığı, gıda güvensizliği yaşayan haneler arasında genel nüfusa ya da gıda güvenliği olan hanelere göre daha yaygındır. Gıda güvensizliği yaşayan haneler arasında gıda bankası kullananların oranı 2001 yılında %18.6 iken, bu oran 2017 yılında %26'ya yükselmiştir. Bu hanelerin gıda bankası kullanım oranı 2015 yılında en yüksek düzeyine ulaşarak %28.2 ile zirve yapmıştır. Gıda bankası kullanımındaki bu artışın nedeni, artan ihtiyaçlardır. Gıda güvensizliğinin ulusal yaygınlığı 2001 yılında %10.7 iken, 2017 yılında %11.8'e çıkmıştır. Bu oran, 2011 yılında zirveye çıkarak %14.9 olmuştur. İhtiyaçların artışına ek olarak, gıda bankalarının artan kullanımı büyük ölçüde gıda bankalarının ulaşılabilir olması ile ilgilidir (USDA ERS, 2019a). "Amerika'yı Beslemek" isimli sivil toplum kuruluşunun topladığı verilere göre, 2002 ve 2017 yılları arasında hizmet veren gıda bankası sayısı %19 artmıştır (USDA ERS, 2019a).

4. Vergi Uygulamaları Açısından Gıda Bankacılığı

ABD'de gıda bankacılığına yönelik vergi teşvikleri Türkiye uygulamasına göre farklılıklar içermektedir. Gıda bankalarının da içinde bulunduğu hayır kurumlarına yapılan bağışlar vergi hesaplanmasında indirilebilir giderler olarak kabul edilmektedir. Çek, kredi kartı, banka transferi şeklinde yapılan nakit bağış tutarı indirilebilmektedir. Kıyafet, gıda, ev eşyaları ve taşıtların bağışlanması durumunda ise bunların gerçeğe uygun piyasa değerleri,

indirilebilir tutar olarak ele alınır. Bu bağışların indirilebilir olması için standart indirimden vazgeçilerek bağışların gerekli evraklarla desteklenerek tek tek maddeleştirilmesi gerekmektedir (Öğüz ve Akarçay, 2015, s.11). Şirket çeşidine bağlı olarak yapılan bu vergi indirimi, şirketlerin vergiye esas gelirinin %30'unu aşmamaktadır(Food Waste, 2019).

5. Kansas Eyaletinde Gıda Bankacılığı Uygulaması

Gönüllü olarak inceleme yaptığım “Just Food” adlı kuruluş Amerika'nın Kansas Eyaletinin Douglas İline² bağlı olarak Lawrence şehrinde faaliyet göstermektedir. Douglas İlinin nüfusu 119.440 (2016) kişidir. İlin hane halkı ortalama geliri 37,547, aile başı ortalama gelir 53,991 ABD dolarıdır. Kişi başına ortalama gelir ise 19,952 ABD dolarıdır. Ailelerin yaklaşık %6.2'si ve nüfusun %15.9'u fakirlik sınırının altındadır. Fakirlik sınırı altında yaşayan kişilerin %9'u 18 yaşın altındadır. Yine aynı nüfusun %7.3'ü 65 yaşın üzerindedir (Douglas County, 2017).

Just Food adlı kuruluş temel olarak ihtiyaç sahiplerine gıda bankacılığı hizmeti vermektedir. Federal tatiller ve her ayın ikinci pazartesi yapılan personel toplantısı dışında haftanın beş günü pazartesi hariç (o gün saat 13:00-19:00 arası) saat 09:00-16:00 saatleri arasında faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda, 2016 yılında 357.009 kg ve 1.388,022 ABD doları değerinde gıdanın çöp yerine ihtiyaç sahiplerine gitmesi sağlanmıştır (Just Food, 2016). 2017 yılında ise bu rakamlar sırasıyla 340.877 kg ve 1,227,560 Amerikan doları olmuştur (Just Food, 2017). Dağıtılan gıdaların %68'i büyük perakendeciler ve diğer bağışçılardan temin edilen son kullanma tarihi yaklaşan ürünlerden; %13'ü bağışçılardan temin edilen gıdalardan; %19'i ise satın alınan gıdalardan oluşmaktadır (Just Food, 2017).

Just Food, 2016 yılında yaklaşık 13.000 kişiye gıda bankacılığı hizmeti sunmuştur (Just Food, 2016). Bu kişilerin yaklaşık %70'i bu hizmetten yılda 3 kez veya daha az sayıda yararlanmıştı. 2017 yılında ise hizmet alan kişi sayısı bir önceki yıla göre %15 artmıştır. Öte yandan, bu kişilerin ziyaret sayıları 2017 yılında da yaklaşık olarak aynı kalmıştır (Just Food, 2017). Bunun nedeni, kişilerin bu hizmeti genellikle geçici işsizlik, iflas vb. gibi dönemsel

² ABD idari bölümlenmesinde eyaletlerin altında yer alan “County”ler il olarak çevrilmiştir.

gelir düşüşlerinde kullanılmalarıdır. Nitekim bu konuya ilişkin yapılan bir çalışmada, uzun dönem işsizlik halinde gıda bankası kullanım sayılarının arttığı açıkça ortaya konulmuştur (Shackman ve diğerleri, 2015).

Gıda bankacılığı hizmetinden 2017 yılı içinde yararlanan kişilerin demografik dağılımına bakıldığında, gıda bankacılığından yararlananların, %59'unun 19-59 yaş aralığında, %23'ünün 6-18 yaş aralığında, %8'inin 60 yaş ve üzeri, %10'u ise 0-5 yaş aralığındaki kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu kapsamda, 2017 yılı içinde gıda bankası hizmetinden yararlanan yaşlıların sayısı bir önceki yıla göre %36 artmıştır (Just Food, 2017).

Gıda bankacılığı hizmetinden yararlanmak isteyen ihtiyaç sahipleri, kişisel ve mali durum bilgilerini içeren bir form ile bu hizmete başvurmaktadır. Başvuru formunda, başvuran kişilerin hane halkı sayısı, hane halkının yıllık geliri ve hanede özel ihtiyaç sahibi kimselerin olup olmadığı hususları sorulmaktadır. Form doldurulurken kişilerin beyan esas alınmakta, ihtiyaç sahiplerinden kimlik dışında bir herhangi bir belge istenmemektedir. Başvuru formu üzerinde beyan edilen gelir, federal yoksulluk sınırı esas alınarak kurumdaki sosyal hizmet uzmanınca değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, ABD'de yoksulluk seviyesini ölçmek için iki farklı metot kullanılmaktadır. Bunlardan biri Federal İstatistik Bürosunca diğeri ise ABD Sağlık Bakanlığınca belirlenmektedir. Federal programlara başvurularda ABD Sağlık Bakanlığınca 48 eyalet için genel, Hawaii ve Alaska için ayrı ayrı belirlenen yoksulluk sınırı kullanılmaktadır. 2019 yılında için Kansas'ın da içinde bulunduğu 48 Eyalet için belirlenen federal yoksulluk sınırı aşağıda gösterilmektedir.

Kişi Sayısı Hane / Aile	Yoksulluk Sınırı
1	\$ 12,490
2	\$ 16,910
3	\$ 21,330
4	\$ 25,750
5	\$ 30,170
6	\$ 34,590
7	\$ 39,010
8	\$ 43,430

8'in üzerinde kişi bulunan aileler için kişi başı 4,420 ABD doları eklenecektir (ASPE, 2019).

Federal yoksulluk sınırına göre değerlendirilen ve uygun bulunan ihtiyaç sahipleri, hane halkı sayısı ve gelirine göre aylık ve günlük alışveriş yapma imkânına sahip olmaktadır. Aylık yardım, hane halkının protein ve karbonhidrat ihtiyaçları esas alınarak konserve ve et olarak ayda bir kere alınmaktadır. Bunun dışında ihtiyaç sahipleri günlük olarak sebze, meyve, süt, yumurta, ekmek ve bağışlanan diğer gıda ürünlerinden belirlenen miktarda alabilmektedir. Bağışlanan özel nitelikli ürünler (glutensiz ürünler, çocuk mamaları vb.) ayrılarak gluten alerjisi gibi özel durumu olan ihtiyaç sahiplerinin beyanı üzerine ayrı şekilde sunulmaktadır. Yine bağışçılar tarafından bağışlanan gıda dışı ürünler (çocuk bezi, temizlik malzemeleri vb.) ayrı muhafaza edilmekte ve ihtiyaç sahiplerine beyan üzerine verilmektedir. Dönem dönem yapılan, uzun süre muhafaza edilme imkânı olmayan, yüksek miktartlı bağışlar ise özel kampanyalarla eritmeye çalışılmakta ve iş birliği yapılan diğer aşevi ya da gıda bankalarıyla paylaşılmaktadır.

Just Food, Lawrence'de faaliyet gösteren; Hy-Vee, Sprouts, Dillons, Walmart, Natural Grocers, The Merc, Checkers, Aldi, Kwik Shops, 1900 Barker Bakery, Beisecker Farm, Chipotle, Circle G Farms, Drasko's Food Truck, Great Harvest, Harp's Grocery, KU Dining, Pizza Hut, Wheatfields, Small Cakes, Sacred Sun Co-op, Wilma's Real Good Food, Which Wich, Perma Commons Gardens, Meals on Wheels, Longhorn Steakhouse, Juniper Hills Farms, The Lawrence Farmers Market, Hilary's Eat Well, 23rd St Brewery,

Limestone Pizza, Merchants Pub & Plate gibi market ve restoranlardan bağış toplamaktadır. Ayrıca Lawrence çevresinde bulunan çiftliklerden, bahçesi bulunan kiliselerden, tüzel kişilerden ve şahıslardan da bağış alınmaktadır. Bu bağışlar haftanın belirli günlerinde Just Food'un kendi aracılığıyla toplanmaktadır. Getirilen bağışlar öncelikle cinsine göre ayrı ayrı tartılarak kayıt altına alınmaktadır. Daha sonra bağışlanan gıdaların çeşitlerini gösteren alındı makbuzu düzenlenerek bağışçıya verilmektedir. Bağışçı kişi ve kurumlar bu belgeyi çeşitli vergi teşviklerinden yararlanmak için kullanabilmektedirler. Bu bağışlar, kurumda çalışan gönüllülerce çeşitlerine ve durumlarına göre tasnif edilmektedir. Tasnif edilen ürünlerden insan tüketimine uygun olmayanlar ayrılarak yörede faaliyet gösteren hayvan çiftliklerine verilmektedir.

Bunların yanı sıra Just Food, yemek hazırlama, doğru beslenme kursu gibi eğitimler organize etmekte böylece ihtiyaç sahiplerine doğru beslenme alışkanlığı kazandırmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda, ihtiyaç sahiplerine düşük maliyetli sağlıklı yemekler hazırlayabilmeleri için mutfak eşyaları da temin edilmektedir. Yine ihtiyaç sahiplerinden kendi sebze ve meyvesini yetiştirmek isteyen kişilere kuruluşun müşterimlatı içinde yer alan arazide alan tahsis edilerek burada domates, biber, lahana, patates, nane, çilek vb. gibi bitkilerin yetiştirilmesine imkân sağlanmaktadır (Just Food, 2017).

Söz konusu kuruluş, tüm bu faaliyetlerini biri sosyal hizmet uzmanı olmak üzere 6 kadrolu personel, gönüllüler ve kamu hizmeti yükümlüleri tarafından yürütmektedir (Just Food, 2017).

SONUÇ

Gıda bankacılığı sistemi ilk olarak ABD'de ortaya çıkmıştır. Özellikle 2008 yılında yaşanan krizin ardından gıda bankacılığına talep artmıştır. Bu nedenle gıda bankası ve bu hizmetten yararlanan kişi sayısı önemli ölçüde artmıştır. Ekonomik kriz sonrası yaşanan süreçte, ABD'de artan gelir dağılımı bozukluğu toplumda özellikle alt gelir grubunda yer alan kişilerin gıdaya erişimini güçleştirmiştir. Bu durum toplumun özellikle dışlanmış kesimlerinde açlık tehlikesini beraberinde getirmiştir. Bu nedenle gıda bankası sayısı zaman içinde artmıştır. ABD'de gıda bankacılığı önemli ölçüde sivil toplum eliyle yürütülmektedir. Sosyal politika açısından sivil toplum örgütlerinin temel

işlevlerinden birisi de ekonomik açıdan bireyler ve sınıflar arasında oluşan dengesizliği gidermeye yönelik politikaların geliştirilmesidir. Bu açıdan liberal devlet politikalarının yetersiz kaldığı durumlarda, sivil toplum örgütleri politikalar üreterek kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal politika uygulamalarına destek vermektedirler (Şenkal, 2012,s.104). Sosyal politikanın zayıf olduğu ABD’de gıda bankaları sivil toplum kuruluşlarının sosyal politika uygulamalarına destek vermesi açısından başarılı bir örnektir.

Kaynakça

- Amerika'nın Sesi, (2016), Erişim Adresi: <https://www.amerikaninsesi.com/a/amerika-yoksul-calisanlar-ulkesi/3405006.html>, 14.02.2019.
- ASPE, (2019), Erişim Adresi: <https://aspe.hhs.gov/2019-poverty-guidelines>, 07.02.2019.
- Douglas County, (2017), Erişim Adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Douglas_County,_Kansas, 25.04.2017.
- Döndü, M. (2008), Gıda Bankacılığı, T.C. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Masası, Yeterlilik Tezi, Ankara, Erişim Adresi: http://www.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/www.icisleri/tez10.pdf, 27.04.2017.
- FAO (2018), Erişim Adresi: <http://www.fao.org/state-of-food-security-nutrition/en/>, 18.02.2019.
- FAO (2019), Erişim Adresi: <http://www.fao.org/save-food/resources/keyfindings/en/>, 18.02.2019.
- Feeding America. (2019a), Erişim Adresi: <https://www.feedingamerica.org/about-us/our-history>, 08.02.2019.
- Feeding America. (2019b). Erişim Adresi: <https://www.feedingamerica.org/our-work/our-approach/reduce-food-waste>, 13.02.2019.
- Flegal, K. M., Carroll, M. D., Kit, B. K., & Ogden, C. L. (2012), Prevalence of obesity and trends in the distribution of body mass index among US adults, 1999-2010. *Journal of the American Medical Association*, 307, 491-497. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/221755282_Flegal_KM_Carroll_MD_Kit_BK_Ogden_CL_Prevalence_of_obesity_and_trends_in_the_distribution_of_body_mass_index_among_US_adults_1999-2010_JAMA_307_491-497, 15.02.2019.
- Food Waste, (2019), Erişim Adresi: <https://www.refed.com/tools/food-waste-policy-finder/federal-policy/federal-tax-incentives>, 01.04.2019.
- Gunders, D., (2012), Natural Resources Defense Council. Wasted: How America Is Losing Up to 40 Percent of Its Food from Farm to Fork to Landfill. Issue Paper, IP: 12-06-B. Erişim Adresi: <https://www.nrdc.org/sites/default/files/wasted-food-IP.pdf>, 13.02.2019.
- HSPH, (2019), Erişim Adresi: <https://www.hsph.harvard.edu/nutritionsource/sustainability/food-waste/>, 14.02.2019.

- Hunger in The USA, (2019), Erişim Adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Hunger_in_the_United_States, 18.02.2019.
- Just Food, (2016), Erişim Adresi: http://justfoodks.org/wp-content/uploads/2017/05/DefiningHunger_2016JustFoodAnnualReport.pdf, 27.04.2017
- Just Food, (2017), Erişim Adresi: <http://justfoodks.org/about-us/2017-annual-report/>, 07.02.2019
- Öğüz, A.A ve Akarçay, Ç. (2015), “Türkiye’de Uygulanan Gıda Bankacılığı Sisteminin İşleyişi ve Vergisel Avantajlarının Diğer Ülkelerle Karşılaştırılması”, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Cilt 11, Sayı 44. DOI: 10.14783/od.v11i44.5000080001.
- Özdemir, M.Ç ve Dura, O. (2010), “Sosyal Politika Aracı Olarak Dernek ve Vakıflarda Gıda Bankacılığı”, İnsan Hakları Yıllığı, Cilt 28, 2010, s. 45-66.
- Poppendieck, J. (1999), “Introduction, Chpt 1”. Sweet Charity?: Emergency Food and the End of Entitlement. Penguin. ISBN 0140245561.
- Resmi Gazete, (2004), Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/06/20040605.htm&main>, 08.02.2019.
- Shackman, G., Yu, C., Edmunds, L. S., Clarke, L., & Sekhobo, J. P. (2015), Relation between annual trends in food pantry use and long-term unemployment in New York State, 2002-2012. American journal of public health, 105(3), e63-5. Erişim Adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4330823/>, 15.02.2019.
- Seyyar, A. (2011), Sosyal Politika Bilimine Giriş, Ders Notları, Sakarya Yayıncılık, S.6.
- Sürmen, Y. ve Aygün, D. (2009), “Türkiye’de Gıda Bankacılığı Ve Muhasebe İşlemleri”, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt XXVI, Sayı 1, s.193-209., Erişim Adresi: http://dosya.marmara.edu.tr/ikf/iib-dergi/2009-1/10_191-209-Gida_Bankaciligi.pdf, 12.02.2019.
- Şenkal, A. (2012), “Küreselleşme, Sosyal Politikanın Dönüşümü ve Sivil Toplum Örgütleri”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 0 (45), s.97-126. Erişim Adresi: <http://dergipark.gov.tr/iusskd/issue/919/10378>, 14.02.2019.
- USDA ERS, (2019a), Erişim Adresi: <https://www.ers.usda.gov/amber-waves/2018/november/food-pantries-provide-emergency-food-to-more-than-one-quarter-of-food-insecure-households/>, 07.02.2019.

- USDA ERS, (2019b), Erişim Adresi: <https://www.ers.usda.gov/topics/food-nutrition-assistance/food-security-in-the-us/frequency-of-food-insecurity/>, 13.02.2019.
- Weil, J. (2012), "House farm bill ignores reality of current economy" Erişim Adresi : <http://www.usnews.com/debate-club/shouldcongress-pass-the-farm-bill/house-farm-bill-ignores-realityof-current-economy>,15.02.2019.
- Yetkiner, E. (2004), "Gıda Bankacılığı (Food Banking) ve Vergisel Teşvikler", Vergi Dünyası Dergisi, Nisan, Sayı 272, s.61.